

Enkele infraspecifieke taxa bij *Ranunculus ficaria* L.

door

CH. H. ANDREAS

(Botanisch Laboratorium, Groningen)

In verschillende landen van Zuid- en West-Europa, Engeland inbegrepen, worden van *Ranunculus ficaria* L. minstens 2 vormen onderscheiden. Het betreft resp. planten die wél okselknolletjes, maar weinig goede dopvruchten en zaden ontwikkelen en, anderzijds, planten die géén okselknolletjes doch wel talrijke zaden vormen en die zich dan ook, voor zover mogelijk, generatief vermeerderen (3, 5, 6). Dit laatste moet ter plaatse gemakkelijk waarneembaar zijn door de eigenaardige kiemplanten met slechts één cotyl.

Veel aandacht werd aan deze twee vormen besteed door MARSDEN-JONES (6) in Engeland. De door hem in 1935 vermelde verschillenmerken vertonen echter merendeels zo'n grote „overlap”, dat zij veelal niet of nauwelijks bruikbaar zijn (4). Zelfs de aan- of afwezigheid der okselknolletjes houdt enige moeilijkheid in. Deze ontwikkelen zich nl. meestal pas tegen het einde van het bloeiseizoen, zodat de beoordeling van jonge planten af te raden is.

Voor het zaadvormende, grotendeels fertiele type noemt Marsden-Jones de aantallen van 11—72 carpellen en 0—39 ogenschijnlijk goede zaden¹⁾; voor het vegetatieve type zijn deze resp. 5—44 en 0—6.

Met deze laatste cijfers kwamen de resultaten van onze eigen tellingen (1) aan enige honderden planten op verschillende plaatsen in ons land (echter voornamelijk in de provincie Groningen) nog het meest overeen: carpellen 6—29, ogenschijnlijk goede zaden 0—9. Dit was te verwachten, omdat het hier ging om het knolletjes-vormende type.

Het fertiele type zou er in het veld mogelijk van te onderscheiden zijn door een zeer groot aantal carpellen (b.v. > 30 of 40) en een vrij groot aantal ogenschijnlijk goede zaden (tenminste meer dan 10). Aantal, vorm en afmeting der „petalen”, aantal meeldraden en mate van pollensteriliteit zijn moeilijker als onderscheidingskenmerken te gebruiken. Gegevens over habitus en standplaats zijn van zeer lokale en tegenstrijdige aard. In het chromosoomgetal evenwel, dat uiteraard niet in het veld is waar te nemen, schuilt waarschijnlijk wel een vrij goed kenmerk. De fertiele vorm is een diploïed ($2n = 16$), de knolletjes-vormende een tetraploïed ($2n = 32$). In Groningen vertoonden enkele goed „telbare” metafase-platen inderdaad $2n = 32$. Enige variatie in het

¹⁾ Het aantal werkelijk kiemkrachtige zaden blijkt aanzienlijk kleiner te zijn.

chromosoomgetal is overigens wel mogelijk, wegens het voorkomen van B-chromosomen bij *Ranunculus ficaria*.

De nomenclatuur der infraspecifieke taxa, ook de gebruikelijke, wordt hier achterwege gelaten, daar deze nog nadere opheldering en eventueel correctie behoeft.

Van de in ons land waargenomen veelvormigheid bij *Ranunculus ficaria* is niet gebleken dat deze samenhangt met de aan- of afwezigheid van okselknolletjes (2).

In Nederland werd tot dusver, voor zover mij bekend, bij deze soort geen infra-specifiek onderscheid gemaakt; alleen de vegetatieve vorm met okselknolletjes schijnt hier voor te komen. Daar echter de fertiele vorm met de talrijke zaden o.a. zowel in Engeland als in België gevonden werd, is het toch wel zaak er ook in ons land nog eens speciaal op te letten.

Literatuur

1. CH. H. ANDREAS, Onderzoeksverslagen (niet gepubl.).
2. —, Notes on *Ranunculus ficaria* L. in the Netherlands. *Acta Bot. Neerl.* 3, 1954, p. 446—453.
3. A. R. CLAPHAM, T. G. TUTIN & E. F. WARBURG, *Flora of the British Isles*. Cambridge, 1952.
4. V. H. HEYWOOD & S. WALKER, Morphological separation of cytological races in *Ranunculus ficaria* L. *Nature* 189, 1961, p. 604.
5. A. LAWALRÉE, *Flore générale de Belgique* 2 (1), 1955, p. 58—60.
6. E. M. MARSDEN-JONES, *Ranunculus ficaria* Linn.: life-history and pollination. *Journ. Linn. Soc. London* 50 (1935), p. 39—55.
7. A.-M. PERJE, Some causes of variation in *Ranunculus ficaria* L. *Ark. f. Bot. ser. 2*, II (3), 1952, p. 251—264.

Summary

The author draws attention to two forms of *Ranunculus ficaria* L., one with axillary bulbils and a small number of well-developed achenes, the other with no axillary bulbils and many well-developed achenes. Only the former is up till now known from the Netherlands.